

Poselství Svatého otce Františka ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2019

29. září 2019

Nejde jen o migranty

Drazí bratři a drahé sestry,

víra nás ujišťuje, že Boží království je tajemně přítomno už zde na zemi (srov. II. vatikánský koncil, *Gaudium et spes*, 39). S bolestí však musíme konstatovat, že se i v naší době potýká s překážkami a protichůdnými silami. Násilné konflikty a reálné války nadále sužují lidstvo, nespravedlnost střídá diskriminaci, snahy o překonání ekonomické a sociální nerovnováhy jak na místní, tak na světové úrovni pohasínají. Ti, kdo na tuto situaci doplácí především, jsou chudí a sociálně znevýhodnění.

Uvnitř ekonomicky vyspělých společností sílí tendence k prosazování individualismu, který ve spojení s utilitaristickou mentalitou násobenou působením mediálních sítí vytváří takzvanou globalizaci lhostejnosti. Migranti, uprchlíci, běženci a oběti obchodu s lidmi se v tomto prostředí stali symbolem vyloučení. Kromě potíží, které přináší jejich samotná životní situace, jsou totiž často terčem negativního úsudku, v jehož důsledku jsou vnímáni jako příčina veškerého zla ve společnosti. Postoj vůči migrantům je lakmusovým papírkem hrozcího mravního poklesu, pokud budeme i nadále vytvářet prostor pro „kulturu pohrdání“. Vydáme-li se touto cestou, pak je každý člověk, který nesplňuje určité fyzické, psychické a společenské měřítko vystaven riziku, že bude odsunut na okraj společnosti, nebo z ní bude zcela vyloučen.

Přítomnost migrantů, uprchlíků a zranitelných osob obecně je pro nás výzvou, abychom se vrátili k některým základním dimenzím našeho křesťanského života a našeho lidství, které by se v bohatství a pohodlí života mohly vytratit. Právě proto „nejde jen o migranty“; když se o ně zajímáme, zajímáme se i o sebe a o všechny; když se o ně staráme, slouží to jejich i našemu růstu; když jim nasloucháme, dáváme slovo i té části naší osobnosti, kterou jindy možná skrýváme, protože to mnozí neradi vidí.

„Vzmužte se! To jsem já, nebojte se!“ (Mt 14,27). *Nejde jen o migranty: jde také o náš strach*. Zlo a hrůzy naší doby umocňují „naše obavy z těch, kdo jsou jiní, neznámí, vyloučení, cizinci (...). Můžeme to pozorovat především dnes, kdy přijíždějí migranti a uprchlíci a klepou na naše dveře, aby se jim dostalo ochrany, bezpečí a lepší budoucnosti. Ano, obava je legitimní i proto, že nám chybí příprava na takové setkání (*Homilie*, SacroFano 15. února 2019). Problémem nejsou naše pochybnosti a obavy. Problémem je, když pochybnosti a obavy ovlivní naše myšlení a jednání do té míry, že jsme netolerantní, uzavření a možná, aniž bychom si toho všimli, jsme rasisty. Strach nás obírá o touhu a schopnost setkat se s druhým člověkem, s člověkem, který je jiný než já; strach nás obírá o příležitost setkat se s Pánem (srov. *Homilie při mši svaté na Světový den migrantů a uprchlíků*, 14. ledna 2018).

„Jestliže tedy milujete ty, kdo milují vás, jakou budete mít odměnu? Copak to nedělají i celníci?“ (Mt 5,46) *Nejde jen o migranty: jde o křesťanskou lásku*. Skrze dobré skutky

dokazujeme naši víru (srov. Jk 2,18). Nejvznešenější je láska, kterou prokazujeme člověku, který ji není schopen oplatit a možná ani poděkovat. „Záleží na tom, jakou tvář chceme dát naší společnosti, jakou hodnotu chceme dát každému životu. (...) Pokrok našich národů (...) závisí především na tom, nakolik jsme schopni nechat se vyburcovat a dojmout tím, kdo klepe na naše dveře a svým pohledem diskredituje a znevažuje veškeré falešné idoly, co uzurpují a zotročují naše životy; idoly, které slibují klamné a pomíjivé štěstí na úkor života a utrpení druhých (Proslov pro diecézní charitu v Rabatu, 30. března 2019).

„Ale jeden Samaritán přišel na své cestě k němu, viděl ho a bylo mu ho líto.“ (Lk 10,33). *Nejde jen o migranty: jde o naše lidství.* Samaritán, který byl pro Židy cizincem, je veden soucitem, aby se zastavil. Je to cit, který nevychází pouze z roviny racionální. Soucit rozeznává nejcitlivější strunu našeho lidství, neodolatelně nás podněcuje, abychom se „stali blízkými“ tomu, koho potkáváme v jeho těžkostech. Jak nás učí Ježíš (srov. Mt 9,35-36; 14,13-14; 15,32-37), mít soucit znamená všimnout si utrpení druhého a zmírnit je, přičinit se, poskytnout mu péči a zachránit ho. Mít soucit znamená dát prostor laskavé ochotě, kterou bychom podle měřítek dnešní společnosti mnohdy měli spíše omezovat. „Otevírat se druhým nás neochuzuje, nýbrž obohacuje, pomáhá nám být lidmi. Můžeme zakoušet, že jsme aktivní součástí celku, a život můžeme vnímat jako dar pro druhé, zacílit jej nikoli ve svůj prospěch, nýbrž ve prospěch lidstva.“ (Projev v mešitě „Heydar Aliyev“ v Baku, Ázerbajdžán 2. října 2016).

„Varujte se, abyste nikým z těchto nepatrných nepohrdali. Říkám vám: Jejich andělé v nebi stále hledí na tvář mého nebeského Otce.“ (Mt 18,10). *Nejde jen o migranty: jde o to, abychom nikoho nevyklučovali.* Současný svět je každým dnem více elitářský a krutý vůči vyloučeným. Rozvojové země jsou i nadále připravovány o své nejlepší přírodní a lidské zdroje ku prospěchu několika málo vybraných obchodních zakázek. O válku se zajímá jen pár zemí na světě, ale zbraně, které válku umožňují, jsou vyráběny a prodávány v mnoha zemích, jež následně odmítají převzít odpovědnost za uprchlíky „vyprodukované“ válečnými konflikty. Na to všechno doplácí ti nejmenší, nejchudší, nejvíce zranitelní, kteří si nemohou sednout ke stolu, ale dostanou jen „drobky“, co ze stolu spadnou (srov. Lk 16,19-21). Církev, která „vychází“, (...) se dokáže bez obav chopit iniciativy, jít vstříc, hledat vzdálené, vycházet na křižovatky cest a zvát vyloučené. (Srov. Apoštolská exhortace *Evangelii gaudium*, 24). Rozvoj, který kohokoli vylučuje, činí bohaté bohatšími a chudé chudšími. Pravý rozvoj je ten, jehož cílem je obsáhnout všechny lidi celého světa, zasadit se za jejich celistvý rozvoj a postarat se o budoucí generace.

„Ale kdo by chtěl být mezi vámi veliký, ať je vaším služebníkem, a kdo by chtěl být mezi vámi první, ať je otrokem všech.“ (Mk 10,43-44). *Nejde jen o migranty: jde o to, abychom dali posledním první místo.* Ježíš Kristus nás žádá, abychom se nepodvolili logice světa, která náš prohřešek na druhých pro náš osobní prospěch nebo ve prospěch naší skupiny ospravedlňuje: nejprve já, a pak ostatní! Motto opravdového křesťana však je: „nejprve poslední!“ „Individualistický duch je úrodnou půdou pro zrání lhostejnosti vůči bližním. Způsobuje, že s druhými jednáme jako s pouhým předmětem obchodu, nemáme zájem o lidstvo, o druhé, a nakonec z nás udělá lidi zbabělé a cynické. Nejsou snad právě toto city, které chováme vůči chudým, posledním, vůči lidem na okraji společnosti? A kolik posledních

lidí v našich městech máme! Mezi těmito mám na mysli především migranty s jejich břemenem těžkostí a utrpení, kteří každým dnem mnohdy zoufale zápolí o místo, kde by mohli žít v míru a důstojnosti.“ (*Proslov k diplomatickému sboru*, 11. června 2016). Ti poslední jsou v evangelní logice na prvním místě a my jim máme být k dispozici.

„Já jsem přišel, aby měli život a aby ho měli v hojnosti.“ (Jan 10,10). *Nejde jen o migranty: jde o celou osobu, o všechny lidi*. V tomto Ježíšově výroku nacházíme jádro jeho poslání: umožnit, aby všichni dostali dar života v plnosti, podle Otcovy vůle. V každé politické a pastorační aktivitě, v každém programu musíme stavět do středu člověka s jeho četnými dimenzemi, včetně dimenze duchovní. To platí pro všechny lidi, jejichž výchozí rovnost je třeba zastávat. Protože „rozvoj, o kterém mluvíme, se neomezuje na pouhý hospodářský růst. Aby byl opravdový, musí být všestranný, tj. musí vést k rozvoji celého člověka a celého lidstva.“ (Sv. Pavel VI. encyklika *Populorum progressio*, 14).

„Proto už nejste cizinci a přistěhovalci, ale spoluobčané ostatních křesťanů a členové Boží rodiny.“ (Ef 2,19). *Nejde jen o migranty: jde o vybudování Božího a lidského města*. V naší době, nazývané také dobou migrací, je mnoho nevinných lidí, kteří se stávají obětí „velké lsti“ bezbřehého technologického a konzumního rozvoje (srov. *Laudato si'*, 34). Vydávají se tak na cestu do „ráje“, který jejich očekávání nevyhnutelně zklame. Jejich mnohdy nepohodlná přítomnost přispěje ke zboření mýtů o pokroku vyhrazeném jen pro některé, ale postaveném na zneužívání mnohých. „*Jde tedy o to, abychom my jako první – a abychom v tom pomáhali i ostatním – viděli v migrantovi a v uprchlíkovi nejen problém, který je třeba řešit, ale i bratra a sestru, jež je třeba přijmout, respektovat a milovat, a příležitost, kterou nám nabízí Boží Prozřetelnost; abychom vytvářeli spravedlivější společnost, dokonalejší demokracii, solidárnější stát, bratrštější svět a otevřenější křesťanskou společnost podle evangelia.*“ (*Poselství ke Světovému dni migrantů a uprchlíků 2014*).

Draží bratři a drahé sestry, odpovědí na výzvu, kterou současné migrace přináší, lze shrnout do čtyř sloves: *přijímat, chránit, podporovat a začleňovat*. Ale tato slovesa neplatí jen pro migranty a uprchlíky. Vyjadřují poslání církve vůči všem obyvatelům existenčních periferií, které je třeba přijímat, chránit, podporovat a začleňovat. Pokud uvedeme do praxe tato čtyři slovesa, přispějeme k vybudování Božího a lidského města, podpoříme celistvý lidský rozvoj a pomůžeme světovému společenství přiblížit se cílům udržitelného rozvoje, které si stanovilo a kterých by jinak dosáhlo jen stěží.

Ve hře tedy nejsou jen migranti, nejde jen o ně, ale o nás o všechny, o přítomnost a budoucnost lidské rodiny. Migranti, zvláště ti zranitelní, nám pomohou číst „znamení času“. Skrze ně nás Pán volá k obrácení, abychom se osvobodili od exkluzivity, lhostejnosti a kultury odmítání. Skrze ně nás Pán zve, abychom se znovu chopili našeho křesťanského života v jeho celistvosti a abychom každý podle svého vlastního povolání přispěli k utváření světa, který bude stále více odpovídat Božímu záměru.

Ve Vatikánu 27. května 2019

FRANTIŠEK